

מגרייל (מהריל), שלמה

בן משה ושרה. נולד ביום כ"ט בסיון תשי"ג (2.7.1943) בחיפה בעיצומה של מלחמת העולם השנייה, בעיתות מחסור. נצר לאחד מרבניה של ירושלים (שלמה אהרן מהריל), "מקובל" ידוע שעלה לארץ וקבע את מקום-מושבו בירושלים עוד בשנת 1908. משחר-ילדותו היה ילד ער, חי, תוסס, פיקח וטוב-לב. אחרי שסיים את לימודיו בבית-הספר היסודי בקרית-חיים למד וסיים את לימודיו בבית-הספר בכפר-גלים. חברותי

היה מטבעו, חרוץ בעבודה ונכון לעזור לכל. שאפתן לגדולות לא היה. אהב את החיים ואת עליצותם וכן היה מסור למשקו ולחבריו. גויס לצה"ל באוקטובר 1961 ושירת בנח"ל עם חברי גרעינו. עבר קורס מ"כ ולאחר-מכן נמצא בהיאחזות בארותיים אשר בה הדריך. שם הכיר את יעל אשתו-לעתיד ועבר לאחר-מכן למשק אלומות. משם עבר לחמדיה וקשר בה את חייו ואת היי-משפחתו הצעירה. בנה קן חם מלא אהבה ונאמנות לאשתו ומסירות לבתו. היה מפקד-מחלקה באפיקים, אהוב על חניכיו וגם בתקופת המילואים היה חלק מהם נתון תחת פיקודו. אהבתו לבעלי-חיים הביאה אותו לידי כך שעסק בהם בקנה-מידה נרחב והשתלם בשטח הבקרה. בכך ראה את מקומו. את הצבא אהב בדרך-שלו וכן גם את דרך החיים בו העריך בשל נכונותו לעזור לחבר לחייל. ללא כל הסתייגות היה מקבל את המוטל עליו למרות תכונות של עקשנות ומרדנות שהיו בו. בתקופת-הכוננות שלפני מלחמת ששת הימים היה דואג שאנשי-כיתתו יצאו לחופשה, והוא עצמו ויתר למען חברתו ביום שלפני פרוץ הקרבות צלצל להוריו טלפונית וביקשם: "אנא, שמרה על יעל שלי". בימים ההם עלה לירושלים והמשימה שעמדה לפני גודו-היתה כיבוש בית-הספר לשוטרים ובשעה שרץ בתעלת גבעת-התחמושת נשא את ראשו כדי לגלות עמדת אויב. אותה שעה נפצע החובש המחלקתי. שלמה חש אליו ולפי הנחיותיו של החובש, שהכרתו עוד לא הסתתרה, חסם את-עורקיו, טיפול זה אמנם הציל את החובש ממוות ושלמה המשיך לכוון את אש חייליו לאותה עמדה — ובשעת כך פגע בו כדור-אויב. זה היה ביום השני לקרבות, הוא כ"ו באייר תשכ"ו (6.6.1967). הניח אשה בהריון וילדה קטנה שמלאו לה שנתיים ורבע. לאחר נפלו נולד בנו הנקרא על שם אביו. הובא למנוחת-עולמים בבית-הקברות הצבאי שעל הר-הרצל בירושלים. חוברת לזכרו הנקראת "שלמה" יצאה לאור. בספר "כדרכם", בהוצאת איחוד הקבוצות והקיבוצים לזכר חברי האיחוד שנפלו במערכה, הובאו דברים עליו ומכתבים משלו. בספר "מארייות גברו" של מפקדת הצנחנים הוקדש עמוד לתולדותיו ולתיאור קרבן האחרון. גם בספר הזכרון לבני קרית-חיים שנפלו במערכות-ישראל — "האילנות שנגדעו" — הובאו כמה רשימות עליו. שמו הוזכר בספר "המלחמה על ירושלים" למשה נתן. מעוזבנו הובא גם ב"גילי אש", כרך ד', ילקוט עובונם של הכ"ים שנפלו במערכות-ישראל.

א

12.9.1963

ליעלי החמודה, שלום!

— — — קודם כל אני רוצה לברך אותך בשנה טובה, אבל איני יודע איך בדיוק לכתוב. כל כך הרבה טוב אני רוצה לאחל לך. כל כך הרבה הצלחה, הנאה, שמחה ואהבה, כל כך הרבה פגישות אתי — וכל זה על דף גייר כזה, שאפילו איני מבין מה מרגישה היד שמאחלת כל כך הרבה, ומה מאחל הלב שמניע את היד הזו. ומכיוון שתסכימי אתי שהדף דל כוחו להביע את אשר ברצוני להביע, הרי החלטתי לבוא אליך ולאחל לך את הכל בעל-פה...

— — — יעלי, שוב אני חוזר לבעייה הכאובה של שנינו במשק. אינך מבינה אותי, כנראה. לא כל פעם שאיני יודע לענות לך בוויכוח — אני אומר לך שאת צריכה להחליט ביני לבין המשק. פשוט מאד, יעלי, אינני רואה שום אפשרות אחרת של חיים בשבילי במקום אחר כרגע. אינך יכולה להפריד בשום אופן ביני לבין חמדיה. שניהם שווים לאחד. מאותו רגע שאת רוצה בי — בהכרח החלטת: חמדיה! באותו רגע שאינך מסכימה — אינני מעז אפילו לנסות להעלות זאת במחשבתי ולא על הנגיד. יעלי, את תעמידי אותי במבחן עצום. אינני יודע אם לא תצליחי להוציא אותי מחמדיה — ואם תתעקשי חזק, ברור לי שלבסוף יתכן ואוותר לך. אבל דעי לך, שאז לא תקבלי אותי שלמה מגריל שאת מכירה כרגע. את פשוט תקרעי חלק מהווי חיי ומדמותי. חלק רציני, ואינני יודע איזה תוצאה תישאר ממני.

יעלי, אני יודע שגם את חברת-גרעין כמוני, אני יודע שגם את אוהבת את משקך כמוני. אני מקווה שאת אוהבת אותי כמו שאני אותך. אני ממש מתחנן אליך, תעשי חשבון טוב טוב לפני שתבואי אלי ותגידי לי שאינך מוכנה לבוא אלי. אני כמעט יכול להבטיח לך שאבוא אליך. לא בלב שלם אני כותב זאת, כי אינני יודע אם באמת אני מסוגל לוותר על זה. אני אוהב אותך, ואת יודעת זאת. אל תנצלי את זה. תהיי טובה אלי...

שלך באהבה,

ב

10.1.1963

יעלי אהובתי, שלום!

— — — כל הזמן התגעגעתי ועדיין אני משתגע לראותך. כנראה שלאהוב זה לא קל, אבל נעים. הרגשה נפלאה כמו שיש לי מאז שאני מכיר אותך, מעולם לא היתה לי: ההרגשה שאני אוהב אותך, שאת אוהבת אותי. את אוהבת אותי, נכון? שאלה דבילית. אבל אני רוצה שתגידי לי כן. הלוואי והייתי יכול לשמוע זאת. לפעמים כשאני חולם עלייך, זה נראה לי כל כך מוחשי, כאילו אני ממש נוגע בך, ממש שומע אותך, כאילו את לידי... ובסוף אני מתעורר ומוצא את כל המשחק העצום הזה בצבא.

• בתו הקטנה

— — — תראי, יעלי, שוב פעם אני מתחיל באותן השטויות הקטנות שלי שתמיד רגות עלי כשדברתי עליהן. אבל כאן אני שוב מרגיש אותן במוחשיות: את אפסיותו של כל אדם ואדם מול תנועת החיים הגדולה. אף אחד אינו יכול לצאת מהזרם. כל אחד מאתנו אפס. נולד, חי, אוהב, מוליד ילדים ומת. במה שונים אנחנו מחיות וצמחים? בזה שאנחנו חושבים? האם חושבים כולם על הזרם שהם נמצאים בו? אם כן, בשביל מה כל המלחמות הארורות האלה?... — — — יעלי, רק יום וכבר אני מתגעגע אליך. כנראה שהפעם נתפסתי אצלך חזק. אפילו להסביר את זה איני יכול. ולכתוב זאת יוצא כל כך טפשי ולא מקורי! אבל אינני הראשון שאוהב, זה לא מקורי שלי, ולכן אין לי ברירה אלא להשתמש באותן מלים אבל עם המון המון משלי באותיות האלה.

באהבה שלך,

ג

10.11.1963

ליעליק שלום,

רק הבוקר זרקתי את מכתבי האחרון לתיבת-הדואר, ושוב אני כותב. ואת אשמה בזה. וכן אשמה בכל אותם המכתבים שכתבתי עד עכשיו — והלאה... בזכותך נעשיתי פתאום סופר... לו היו אומרים לי לפני חצי שנה שאני אכתוב מכתב ואמלא את שני עמודי הדף, הייתי צוחק, והיום, בלי בוש, אני ממלא גם ארבעה עמודים. ובשבילך מוכן הייתי לכתוב אפילו ספר. לו רק היה זה עוזר. לו רק בזכות זה הייתי יכול להיות עמך — הייתי כותב אפילו אנציקלופדיה...

ד

25.5.1967

ליעליק שלום!

כדי שלא תדאגי כותב אני לך מספר מלים. אמנם יצאנו מהבית כחפזון, אך אין לך מה לדאוג. כאן בית הבראה: שוכבים, אוכלים ומשתעממים. אף אחד אינו יודע מה נעשה בעוד רגע. טוב שלקחתי עמי את תמונתך ואת תמונת נעמה*, כך יש על מי להסתכל ואל מי להתגעגע.

אנא כתיבי לי.

שלך,

ה

26.5.1967

ליעל החמודה, שלום!

עדיין אין שום חדש אצלנו. יושבים ומשתעממים ומחכים... איננו יודעים בעצם למה — למלחמה או לשלום. הרגשות מעורבים.

הרי אף אחד אינו רוצה מלחמה ובכל זאת יש רצון לתת להם באבי"אכיהם.

כל היום שוכבים ומסתכלים בתמונות ומתגעגעים הביתה. הרבה נשיקות לך ולנעמה וד"ש לאחי, לגיסתי ולאורי.

שלך, אוהב מאד,

ו

27.5.1967

לאמא, לאבא ולדוביק!

עדיין כותב אני מהצבא. משעמם, כמובן, רק חולות וצבא מסביב. מתגעגעים לאשה ולילדה. בקיצור, רוצים שהכל ייגמר, כמובן, בטוב. אך אין מפחדים מפני מלחמה. יש הרגשה כללית של כוח ואפשרות להחזיר פעם אחת לתמיד על הכל. ישנם רגעים, שממש משתוקקים לצאת ולהכות ולנצל כל מה שלמדנו במשך שירותנו.

אסיים בשלום ולהתראות!

שלכם,

ז

28.5.1967

ליעליק ולנעמה היקרות, שלום!

ימים אחדים אנו יושבים כאן וכל יום אני שולח לך מעל דפי הגיר ד"ש ודו"ח קצר.

מעט מאד אפשר לכתוב והרבה יותר נשאר לך להבין.

ברור לי למדי, שהעסק בשלום לא ייגמר. מצב-הרוח אצל החנ"ה הוא מלחמתי למדי. אין הם מוכנים להחזיר את הנשק מבלי להשתמש בו.

ובכל זאת מחכים שכל רגע יגידו לנו להחזיר את הציוד ולחזור הביתה.

הביתה! זהו כבר מושג כה רחוק מאתנו; חלום! כבר כמעט שכחנו איך נראה דבר כזה.

שלכם,

ח

31.5.1967

ליעליק היקרה, רב שלומות!

לפני חמש דקות קיבלתי את מכתבך. האמת היא שממש השתגעתי. מדוע אינך כותבת, או שמא אשם הוא הדואר?

אני כולי מודאג בקשר לנעמה. מה יש לה, יעלי? כתבי מה שלומה ומה אמר הרופא.

באופן כללי אינני חסר דבר: הרי ראית את המזוודה הגדולה שלקחתי. כסף אינני מספיק לבובו ועל כן לא חסר לי.

לא, יעליק, אינני יכול לומר מתי אבוא, אני מקווה שזה יהא בקרוב. היום עבר רק שבוע ובעיני כבר שנה שלמה עברה, יעליק,

אני אוהב אותך, אוהב, אוהב.

מסרי ד"ש לכולם והרבה נשיקות לנעמה מאבא.

ט

1.6.1967

לאמא ואבא היקרים, שלום!

זה היום קיבלתי מכם מכתב. לו ידעתם כמה נעים לקבל מכתב מהבית! ממש קשה לתאר. אתמול קיבלתי מכתב גם מייעל, בו היא כותבת לי שהייתם אצלה ושנעמה חולה. אבל היא לא כתבה מה לה. אנא, ספרו לי אתם אם יעל אינה מספרת.

החדגוניות של החיים כאן קצת נשתנתה. התחלנו קצת להתאמן, החלפנו מקום והמתח בכללו ירד. ככתוב, היזמה לפעולה יצאה כבר מדיינו וכרגע איננו יכולים לקבוע את ההתחלה. אחרנו את הרכבת, כמו שאומרים.

ההרגשה הכללית הרווחת אצלנו היא של אכזבה קשה ואין להאשים אותנו. מאז ומתמיד ידוע, שאיש-הצבא רוצה לפתור את הבעייה בכוח-הזרוע והוא כועס על התערבותם של מדינאים. אבל ייתכן ואנו טועים, והמאמץ המדיני ישא פרי ולא נצטרך לשלם בדם. אמר פעם מי שאמר שבמלחמה אוי למנוצחים ואוי למנצחים. אך, מאידך גיסא, אינני יודע אם פתרון מדיני יכול למצות היום את הבעייה כמו פתרון צבאי, ומכיון שמצבנו היום טוב יותר מהמצב שהיה בזמן סיני, ייתכן מאד שהמצבנו הודמנות גדולה. אינני מתיימר להחליף את ראשי-הצבא או את מנהיגי-המדינה. זו דעתי ודעת הסובבים אותי כרגע וכולנו קצת מאוחדים. אנו כמו כלבים שהטרף הוצא מפייהם ממש. כרגע מצבנו הפיסי קצת השתפר, התארגנו יותר, התקלחנו סוף-סוף (הרגשת גן-עדן!) אבל המורל ירוד. ייתכן מאד שבתחילת השבוע הבא יתאפשר לי לקפוץ הביתה ל-24 שעות, ומכיון שאני קצת רחוק, לא אוכל להיות בקריה אלא רק בחמדיה, או — אפשרות שנייה — שאקפוץ הביתה ואז אבקש ממך, אבא, את המכונית ואגיע גם למשק. מחר יוצא חבר שלי ל-24 שעות חופש. ייתכן ויצלצל אליכם וימסור ד"ש.

לפי אורך המכתב תבינו וודאי שאינני עייף במיוחד (אף-על-פי שהלכנו היום כ-25 ק"מ) וכן אני מרגיש את עצמי טוב מאד. אינני חסר עדיין דבר, פרט לסיגריות ואותן תשלח לי יעל. — — שלכם,

י

1.6.1967

יעליק היקרה, שלום!

לחיל לא חסר הרבה כדי שיהיה מאושר. קיבלתי מכתב ממך, קיבלתי מכתב מהורי ובו הרגע הגיעה חבילה מהמשק. כל הכבוד ומסרי תודה לדואגות — בשם כולנו.

מכיון שרפה המתח הכללי, הרי מתחילים להוציא חב"ה לחופש. את הסגל מחזיקים עדיין תוק חוק. את בני ש' שלחתי הביתה ראשון. אני מ"כ שלו ויכולתי לשלוח את מי שאני רוצה (אחד מכל כיתה).

לפניך כתבתי להורי — ואחרון אחרון חביב אני כותב אליך.

אין וויכוח על זה שהתעודדתי קצת מאתמול, מאז קיבלתי מכתבך. השמחה עצומה בקבלך מכתב. מחצית-היום אני באימונים ומחציתי השניה עוברת בציפיה לדואר. אנא, כתבי עוד ועוד.

יעליק שלי, אני מוכרח להיפרד מרגע של אושר זה שבהתייחדותי
עמך על גבי נייר. קראו לנו.
להתראות!

ש ל ד,

יב

5.6.1967

לאמא, לאבא ולדוביק היקרים, שלום!
כרגע כתבתי ליעל, וכן ליגאל ולדפנה.
אני מבין שאתם יושבים היום ליד המקלט ומקשיבים לחדשות כל
הזמן, גם אנחנו ככה.

עדיין איננו יודעים מה ילד יום, אך מכיוון שאינני יודע מתי
יודמן לי לכתוב לכם שוב, הריני מנצל הזדמנות אחרונה זו לכתוב.
אני מרגיש עצמי בטוב, והמורל שוב גבוה, אך אני מקווה שבבית
דואגים ליעל. אנא, שמרו עליה בשבילי. כתבו לי הרבה לפי הדואר
הצבאי, וגם אם לא אענה. סלחו לי — אני נאלץ להפסיק.
ש ל כ מ.

יג*

5.6.1967

יעליק שלי!
אני מאד מצטער שלא באתי אליך אתמול, אך כיוון שזה לא היה
תלוי בי, תסלחי לי, נכון?
הרבה לא אכתוב. הזמן קצר, אנו זויים. מסרי ד"ש להורי, לאחי,
לגיסתי והמון המון נשיקות לך ולנעמה.
נקווה להתראות בקרוב בקרוב.
זכרי כי אני אוהב מאד!

יעליק, מה שלום נעמה? כל היום אני הולך וחושב על שתיכון,
והיום הלכנו הרבה... אל תפחדי לספר לי אם נעמה חולה ובמה
המדובר. מה נשמע במשק? איך מסתדרים בלי כל-כך הרבה חבר'ה?
ייתכן מאד שבשבוע הבא אקבל חופש ל-24 שעות, על-כן אשתדל
לקפוץ הביתה, או קודם אל הורי ובמכונית של אבא אבוא, סוף סוף,
אל שתיכון, החמודות.

עד המכתב הבא הרבה נשיקות לך ולנעמה. אחזיר לך כמה
שתנני לה.

להתראות!

שלך באהבה רבה רבה,

יא

יום ראשון בערב

יעליק היקרה!

כותב אני מכתב זה בזמן שהייתי צריך להיות בבית לחופשה
קצרה אתך. כנראה שאין לי מזל. בדרך אליך עצרו אותנו וביטלו כל
החופשות עד להודעה חדשה.

איני יודע מה נעשה אתי. אני מסתובב כמו אריה בכלוב. אני
משוגע ומתגעגע עד כדי טירוף.

זה יומיים שאיני כותב אליך מתוך ידיעה שהיום אבוא הביתה,
אך המזל בגד בי. יעליק, כאשר אני חושב איך את יושבת עכשיו
בבית ומצפה לבואי והזמן עובר ואינני מגיע ואני רואה את הדמעות
בעיניך, יעליק, איני יודע מה לעשות, מה להגיד ומה לכתוב. אני
מדוכא עד עפר.

אני מקווה עוד שאבוא הביתה לפני מכתב זה. וכאן מסביבי
יושבים החבר'ה ומנסים לנחש מה יהיה ומתי כבר נשתחרר.
אנא, אמרי להורי שלא ישלחו כסף (קיבלתי מהם היום חבילה).
יש לי די הותר והיום גם קיבלנו משכורת.